

De gamle platter fortæller – 38.

DAGBLADETS navnkundige journalist, salige Arne Jensen, skrev i starten af 1970'erne artikelserien "De gamle platter fortæller" om kongeskiverne fra Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab. Det blev til i alt 75 artikler, der blev bragt i DAGBLADET i 1972/73. Enkelte af artiklerne blev gengivet op til fugleskydningsselskabets 200 års jubilæum i 1987.

Som en markering af fugleskydningsselskabets 225 års jubilæum, den 28. august 2012, bliver Arne Jensens artikler nu genudgivet. I nogle tilfælde er historien eller ny viden løbet fra artiklerne, men i respekt for Arne Jensen, bliver alle artiklerne bragt, som de i sin tid blev skrevet af den lune journalist. Bortset fra justeringer af diverse trykfejl, er der ikke rettet et komma i Arne Jensens artikler. For at artiklerne til stadighed kan have et opdateret og korrekt indhold i forhold til nutidens læsere, vil der dog i de fleste tilfælde være tilføjet et supplerende efterskrift til de gamle artikler.

Skulle disse tilføjelser eller korrektioner være mangelfulde eller utilstrækkelige, vil det være meget interessant hvis DAGBLADETS læsere kan supplere.

Foruden de gamle artikler, har redaktøren på fugleskydningsselskabets hjemmeside, Henrik Brandt, i samarbejde med redaktionsleder på DAGBLADET Lars Ahn Pedersen forøget serien med yderligere 25 artikler. De 100 artikler vil blive bragt i DAGBLADET i de 100 lørdagsaviser der ligger op til jubilæumsdagen.

Fugleskydningsselskabet officielle betegnelse for de gamle klenodier er "skiver", men i fortsat respekt for Arne Jensens ordvalg, vil vi her bibeholde den oprindelige overskrift.

Interesserede læsere kan læse meget mere om det gamle selskab på www.roskildefugleskydning.dk.

En drengs lidelseshistorie

Udadtil kunne de gamle købmandsgårde synes som den rene idyl for nutiden, men bag kulisserne kunne ofte skjule sig tragedier. Det får man et indblik i, når man søger oplysninger om købmand og vognmand Jacob Olsen Elsberg, der i årene 1791-1800 ejede det såkaldte sukkerhuset i Sct. Olsgade.

Jacob Olsen Elsberg, der var født i 1749 i Tessebølle, hvor han døde i 1803, blev i 1792 fuglekonge i Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab, og hans platte fandtes i samlingen på hotel Prindsen, men er nu forsvundet. Den viser et landskab med solopgang, og på rammen står: "Fortunas Smiil og Ære, / jeg giærne quit vil være."

Elsberg var gift ind i et af Roskildes store købmandsdynastier, Brønnicke, og bror til en af datidens største skatteydere i Roskilde, købmand Boas Larsen. Sukkerhuset var en stor og rummelig gård, hvis virksomme ejer havde 10 mand og 15 husarer fra husareskadronen, som dengang lå i byen. Desuden havde han skoleelever som pensionærer, og det er fra en af dem, den senere provst Daniel Peter Smith, man får et andet billede end det gængse florumvundne af datidens dagligliv i Roskilde. Han fortæller i sine erindringer om skoletiden:

"Min fader mente at gøre det grumme godt, da han valgte Roskilde, hvis Rektor, Dr. og Prof. Johan Henrik Tauber, stod i stort Ry som en human Mand, og fulgte derfor hans Raad om at indlogere mig hos en anden stor Discipel, der kunde tage sig af mig. Denne hed Lars Gram, og jeg føler endnu den Skræk, som betog mig, da jeg så en lang og svær, rødhaaret og fregnet Person, som med sledske Ord lovede min Fader, der godt kendte hans Familie, at vejlede hans lille David. Ak, Gud naade den lille Personage" Næppe var jeg falden i Søvn første Aften, førend Kontubernalen ruskede mig op (Klokken var 9), tvang mig til at klæde mig paa og gaa i Byen at købe - Brændevin; thi med Kort, Brændevin, Værtshusgang og gemene Spektakler tilbragte den hele Mesterlektie deres Tid. De var omtrent 25 i Mesterlektien, da jeg kom i Skolen, og saa vidt mig bekendt, blev ikke flere end 3 af

dem Embedsmænd - Resten gik forloren. Disciplenes Kundskab var saa ringe, fordi deres Dovenskab var saa stor, og Lærefag og Metoder saa slet, at nogle gik 12 Aar i Skole, d. c. legede først, røg Tobak, siden havde Skæg paa Hagen, legede Kærester, drak Brændevin og spillede Polskpas, indtil de enten afgik bagud til Butiker, Søen og Haandværk eller dimitteredes og fik Karakteren reject (forkastet)."

Efter en lige så uhyggelig skildring af skolens lærer fortsætter Daniel Smith:

"Jeg vender tilbage til Sukkerhuset i Olsgade, bag hvilket jeg og havde ingen anden Ven end Gaardsdrengen, til hvem jeg mangan Nat krøb ned, naar Gram kom fuld hjem. Værten hed ellers Elsberg, Avlsbruger og Vognmand. Jeg gik for Lud og koldt Vand, læste aldrig hjemme og fik derfor Straf paa Skolen.

Mit logi hos Elsberg tog en bedrøvelig Ende. De slemme Disciple, der svirede med Gram, og som jeg maatte opvarte, tullede med Magt Brændevin i min Hals og handlede ilde med mig, saa jeg endelig klagede min Nød for en gammel Regimentskirurg Leverentz, en af min Faders Venner, hvor jeg havde Ordre at indfinde mig hver Søndag. Den gamle syntes, jeg saa ilde ud og fik i Sinde at undersøge mit Hovede og fandt da dels slemme Buler og dels, at Madam Elsberg havde, for at helbrede noget Udslæt i Hovedet, indsmurt det med Præcipitat (kviksølv), som kunde have rent forgivet mig."

Leverentz henvender sig til Faderen, og Daniel faar en anden Kontubernal, og til vært fik han skarpretter Ingermann, af hvem han forøvrigt tegner et tiltalende billede. Det indblik, man her får i Jacob Olsen Elsbergs hjem er ikke just idyllisk, om end madammen på sin vis synes at have taget sig noget af den lille præstesøn.

Men i øvrigt tyder alt på, at Elsberg har været en god borger, der tog del i byens borgerliv. Han var underofficer i borgerkompagniet, hvor han i sommeren 1798 forfremmedes til fændrik eller fanejunker.

- aj.

*

Efterskrift:

I dag hænger skiverne for de nulevende fuglekonger i Restaurant Håndværkeren, mens de afdøde fuglekongers skiver vil kunne findes på Roskilde Museum.

Som det fremgår, er kongeskiven fra 1792 forsvundet. Heldigvis findes et gammelt fotografi fra en bog der blev udgivet i anledning af selskabets 150 års jubilæum. Billedet af skiven er det bedst mulige der kan vises fra denne bog.

- hb.

Artiklen blev bragt i Dagbladet den 16. december 1972 og den 4. juni 2011